

Lavotta Rezső: *Kéziratos hangjegyek*. A Magyar Nemzeti Múzeum Könyvtárának Címjegyzéke VI. II. kötet. Kiadja az Országos Széchényi Könyvtár, Budapest. (Dunántúl nyomda, Pécs.) 1940. 8°, VI + 237 lap.

A Magyar Nemzeti Múzeum Könyvtárának címjegyzéksorozata egy újabb kötettel gyarapodott. 1924-ben jelent meg ISOZ KÁLMÁN feldolgozásában e sorozat *Zenei kéziratok* című VI. számának I. kötete: *Zenei levelek jegyzéke*. Most a II. kötetben LAVOTTA REZSŐ a *Kéziratos hangjegyek* jegyzékét adta közre.

Régóta nélkülözött munka kerül ezzel a zenei kutatást végzők kezébe. Megkönnyíti a kutató munkáját az egyes kéziratokról adott bibliográfiai leírás. E jegyzék túlnyomórészt magyar zeneszerzők műveit tartalmazza, mivel a Magyar Nemzeti Múzeum célja ezeknek a gyűjtése, azonban nagyszámban szerepelnek idegen származású, de Magyarországon élt zeneszerzők művei is.

Nem csupán a szerzők eredeti kézíratait találjuk az Országos Széchényi Könyvtár Zeneműtárában, hanem sok másolatot is, melyek szintén értékesek, mivel előfordul, hogy egy-egy zenemű sohasem jelenik meg nyomtatásban s ha az eredeti kézirat elveszett vagy esetleg magánkönyvtárak őrzik, a kutató ez esetben is megismerheti a másolatokból a szerző zenei megnyilatkozásait. A magyar zeneszerzőknek műveik kiadása mindig nagy nehézséget okozott és okoz még ma is, különösen a nagyobb műveké (szimfóniák, operavezérlőkönnyvek), így a ma még élő zeneszerzők kézíratait is igyekszik a Múzeum megszerezni, hogy a jövő zenetörténetíróinak a munkáját megkönnyítse. Ennélfogva nemcsak az elmúlt századok, hanem több ma is élő zeneszerző kéziratát megtaláljuk e jegyzékben. Visszafelé pedig XVII. századig terjedő anyagból látunk jelentékeny anyagot. Az ennél régebbieket az Orsz. Széchényi Könyvtár Kézirattárában találhatók s azok két más — már régebben megjelent — jegyzékben foglaltatnak.

A kéziratok elsősorban a szerzők neve szerint vannak felsorolva; ismeretlen szerzők műveit vezérszavuk alatt találjuk meg. Külön névsor van a szövegrókról, ami — tapasztalatból tudjuk — igen fontos és szükséges. E címjegyzék összesen 1937 darab zenei kézirat leírását adja.

Reméljük, hogy ez a most megjelent munka, mely megkönnyíti a kutatók munkáját, serkentőleg fog hatni a zenetörténeti kutatásra.

KAMPISNÉ DEDINSZKY IZABELLA.

Dr. Witzmann Gyula: *A városi könyvtárügy*. Különlenyomat a Városi Szemle XXVI. évfolyamából. Bp. 4r. 23 [1] l.

WITZMANN GYULA értékes tanulmányában két alaptételt szögez le, melyek köré mondanivalóit csoportosítja.

Első tétele, hogy a városi könyvtár „nemcsak a munkásság nevelését célozza, hanem szellemi táplálékkal segítségére siet mindenkinek, aki tanulmányi, adatkeresési, szórakozási igényeket támaszt vele szemben“. . . . Ezért nagy városban hármastagoltságúnak kell lennie. Szükség van egy központi általános tudományos jellegű városi könyvtárra, továbbá városi közművelődési (szépirodalmi, ismeretterjesztő és ifjúsági) könyvtárakra és végül szakkönyvtárakra, melyek szakirányú műveket gyűjtsenek, aszerint, hogy a város gondozásában lévő intézmények közül melyeknek van szüksége szakkönyvtárra. Kisebb városokban azonban elegendőnek tart egy közművelődési könyvtárat, melynek általános tudományos és várostörténeti adatokat gyűjtő osztálya is van. — Második tétele, hogy ezeknek a különböző városi könyvtártípusoknak nem szabad egymással versenyezniök az olvasók elhódításában, sem a munkát egymásra hátrítaniok, hanem szervesen együtt kell munkálkodniok. — Például hozza fel Párizs, Berlin és Varsó könyvtárait, melyek úgy fejlődés tekintetében, mint az ország közoktatási és közművelődési intézményei berendezése által közelebb állanak a magyar viszonyokhoz, mint az amerikai vagy az angol „public library“-k.

Teljesen osztjuk WITZMANNnak azt a nézetét, mely a könyvtárak közötti együttműködést ajánlja, hiszen csak ez lehet a jövő fejlődésének iránya. A könyvek és nyomtatványok száma oly rohamosan nő, hogy azzal a könyvtárak sem férőhely, sem anyagiak tekintetében nem tudnak versenyt tartani, tehát kénytelenek gyűjtőkörüket szűkíteni, vagyis a gyűjtőköröket egymás között megosztani, ami szükségképpen a könyvtárak szoros együttműködésére vezet.

Ennek a tételnek azonban látszólag ellentmond WITZMANN másik tétele, amely egy általános tudományos jellegű városi könyvtárt is szükségesnek tart, holott, ha a könyvtárak szorosan együttműködnének, akkor ezt pótolhatná egy hasonló jellegű állami könyvtár is, mint ahogy Párizsban tényleg pótolja a Bibliothèque Nationale az 1871-ben léegett általános tudományos városi könyvtárat. Az ellentmondás azonban csak látszólagos, mert a könyvtárak együttműködése nem csupán a gyűjtőkörök, hanem a könyvtárak céljának elhatárolását is jelenti. Mert igaz ugyan, hogy „minden tudományos könyvtárnak kettős a feladata. Egyik a megőrzés, másik a hasznosítás“, mégis van különbség az egyik és másik tudományos könyvtár feladata között. Hiszen WITZMANN maga is azt mondja: „A megőrzést, a múzeális szerepet lehet főképpen államinak tekinteni, habár, mint fentebb láttuk, egyéb, tehát a városi közkönyvtáraknak is van ilyen feladatukörük. A hasznosítás, a könyvek eljuttatása az olvasóhoz, a kutatóhoz legcélszerűbben a „public library“, a nyilvános közkönyvtár útján történik“. Innen van, hogy a budapesti Fővárosi Könyvtár több kötetet kölcsönöz ki évenként, mint amennyit

a többi hazai közkönyvtár együttvéve, amely nemcsak azt bizonyítja, mint ahogy WITZMANN megjegyzi, hogy a Fővárosi Könyvtár berendezése (katalógusok stb.) „leginkább alkalmas a közkönyvtár megkedveltetésére“, hanem elsősorban azt, hogy a Fővárosi Könyvtár tudja és teljesíti is kötelességét, mely nem egyéb, mint a könyvnek a közönség minél szélesebb rétegeihez való eljuttatása. Míg ezzel szemben például az Országos Széchényi Könyvtár, mely elsősorban múzeális jellegű, vagyis legfőbb feladata a műveknek az utókor számára való megőrzése, bármennyire kedvelné is a közönség, nem mutathatna fel több ezer kötetes kölcsönzési statisztikát, mert praesens jellegénél fogva, a kölcsönzést a lehető legszűkebb keretek közé kellett szorítania. A kétféle könyvtártípus tehát eltérő feladata miatt nem teszi feleslegessé, hanem szervesen kiegészíti egymást.

Külföldi példák alapján WITZMANN, akinek minden mondanivalóján érzik a gyakorlati könyvtáros biztonsága, több tanulságot von le a városi könyvtárak további fejlesztésére vonatkozóan. Ajánlja például Budapesten is az ifjúsági könyvtárak nagyobbarányú kiépítését, továbbá több tíz-tizenöt-, legfeljebb huszonötezer kötetes kisebb fiókkönyvtár felállítását, ahol részint nyomtatott katalógusok által, részint a fiókkönyvtáros személyes érintkezése által az olvasóközönséggel a kultúrát még szélesebb körben lehetne terjeszteni. De különösen a vidéki könyvtárügy terén lát még sok tennivalót. Idézi a közgyűjtemények országos főfelügyelőjének három évvel ezelőtt elhangzott szavait, melyek szerint „vidéki közkönyvtári hálózatunk egyáltalán nincs kiépítve“. Ezen WITZMANN véleménye szerint úgy lehetne segíteni, hogy egyrészt az állam támogathatná anyagilag a vidéki könyvtárakat, másrészt megszabná annak a segítségnek legalacsonyabb fokát, melyet a helyi hatóságok kötelesek a könyvtár fejlesztésére fordítani. S végül az ország egész területén a könyvtárak szoros együttműködését ajánlja.

Ezek mind olyan tanácsok, melyeknek megvalósítása csak hasznára lehet a nemzeti kultúrának.

MOKCSAY JULIA.